

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

## ŞARTLI MÜLTECİLERİN BARINMA DENEYİMLERİ: “YIKIK VE KÖTÜ OLMASINA RAĞMEN BU EVİ TUTTUK ÇÜNKÜ MECBURDUK”\*

### HOUSING EXPERIENCES OF CONDITIONAL REFUGEES: “WE RENTED THIS PLACE EVEN THOUGH IT WAS RUINOUS AND LOUSY BECAUSE WE HAD TO”

Dr. Öğr. Üyesi Edip AYGÜLER<sup>1</sup>  
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Çağrı AYALP<sup>2</sup>  
Prof. Dr. Sema BUZ<sup>3</sup>

#### ÖZ

Bu araştırmanın amacı Ankara'daki şartlı mültecilerin, nerede ve hangi şartlar altında barındıklarının anlaşılması ve ev bulma süreçleri ile komşularla kurdukları ilişkilerin kendilerinin gözünden değerlendirilmesidir. Bunun için 15 şartlı mülteci ve onlara hizmet sunan sivil toplum kuruluşlarında görev yapan 17 profesyonel olmak üzere toplam 32 kişi ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler tümevarımsal tematik analize tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda “Şartlı mültecilerin mevcut politika ve hizmetlerin yetersizliğinden ötürü karşılaştıkları sorunlar”, “Ev bulma ve komşularla ilişki kurma süreci” ve “Şartlı mültecilerin yaşadıkları konutların özellikleri” olmak üzere üç temaya ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda şartlı mültecilerin genellikle ciddi barınma sorunlarıyla karşılaştıkları ve bunun da yaşam kalitelerini önemli ölçüde etkilediği anlaşılmıştır. Şartlı mültecilere barınma konusunda yeterli desteğin sunulmaması koşullarının kötüleşmesine yol açmaktadır. Bundan ötürü bu alandaki çabaların artırılmasına ihtiyaç vardır ve politika yapıcılar bir konut politikası geliştirmek ve barınma hakkına erişimi iyileştirmek için harekete geçmelidir.

**Anahtar Kelimeler:** Türkiye'deki Şartlı Mülteciler, Barınma ve Şartlı Mülteciler, Konut Politikaları, Konut.

**JEL Sınıflandırma Kodları:** F22, P25.


#### ABSTRACT

The aim of the study is to understand where and under what conditions conditional refugees in Ankara are housed and to evaluate the processes of finding a house and the relations they establish with their neighbours from their perspective. For this purpose, in-depth interviews are conducted with a total of 32 people, including 15 conditional refugees living in Ankara and 17 professionals working in non-governmental organisations providing services to them, and the data obtained are subjected to inductive thematic analysis. The analyses reveal three themes: ‘Problems faced by conditional refugees due to the inadequacy of existing policies and services’, ‘The process of finding a house and establishing relations with neighbours’ and ‘The characteristics of the houses where conditional refugees live’. As a result of the study, it is understood that conditional refugees generally face serious housing problems, and this has a significant impact on their quality of life. The lack of adequate support to conditional refugees in terms of accommodation leads to a further deterioration of their conditions. Therefore, there is a clear need to strengthen efforts in this area and policy makers should take action to develop a housing policy and improve right to housing.

**Keywords:** Conditional Refugees in Türkiye, Housing and Conditional Refugees, Housing Policies, Residence

**JEL Classification Codes:** F22, P25.

\* Bu çalışma için Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Etik Kurulundan 2020/04 sayılı ve 21.02.2020 tarihli etik kurul onayı alınmıştır. Çalışma Charter of Common Refugee Strategies Projesi (Proje No: 2018-1-TR01-KA204-059635) tarafından desteklenmektedir.

<sup>1</sup>  Mersin Üniversitesi, İçel Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü, ayguledip@gmail.com

<sup>2</sup>  Tarsus Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, mcagriayalp@gmail.com

<sup>3</sup>  Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, semabuz@hacettepe.edu.tr

## EXTENDED ABSTRACT

### **Purpose and Scope:**

The objective of the study is to gain insight into the locations and circumstances under which conditional refugees reside in Turkey. Additionally, the study aims to examine the processes of finding housing and the relationships established with their neighbors. Furthermore, the study evaluates housing policies from the perspective of the conditional refugees. It is acknowledged that there are fewer studies on conditional refugees compared to studies on Syrians. Therefore, it is considered important to expand the number of studies that include this population group in order to determine their housing needs and evaluate existing policies.

### **Design/methodology/approach:**

In the study, a qualitative research method is employed, specifically utilizing the phenomenological approach to address conditional refugees' experiences related to housing. The phenomenological approach enlightens individuals' feelings, thoughts, and experiences about a phenomenon. The study explores the housing experiences and challenges of conditional refugees in Turkey through interviews with 15 conditional refugees living in Ankara and 17 professionals working in non-governmental organizations (NGOs) providing services to them. The inclusion criteria for conditional refugees are that they have been living in Turkey for at least three years. For professionals, the criteria are active work in the migration field for at least three years and employment in an NGO providing services to refugees at the time of the interviews. Therefore, the subjects are purposively selected. In order to increase the inclusiveness and diversity of the study, attention is paid to differentiate participants' characteristics such as gender, marital status, country of origin and age. In-depth interviews are conducted using a semi-structured interview guide developed with input from professionals and academics in the field. The interviews are transcribed immediately afterward, and the researcher's notes are also used in the data analysis. These texts are then transferred to the MAXQDA 18.1 program for analysis.

### **Findings:**

In light of the circumstances that precipitate asylum-seeking, the migration process, and the challenges inherent in establishing a new life, it can be posited that conditional refugees face significant disadvantages and have specific needs to overcome these challenges. Additionally, some conditional refugees are more disadvantaged than the general population, including unaccompanied minors, older adults, survivors of gender-based violence, transgender individuals, and women living alone or as single parents. Professionals report that refugees are particularly vulnerable in terms of housing due to inadequate services and policies. Data from in-depth interviews reveals that refugees face difficulties in finding housing and building relationships with neighbors and are discriminated against by landlords and real estate agents. It is also discovered that they struggle to establish relationships with their neighbors due to cultural differences, language barriers, and prejudices. Conditional refugees tend to reside in areas designated as "ghettos," where the refugee population is concentrated and situated in proximity to the local community. The low housing rents and the scarcity of local community members in these areas are perceived as attractive to refugees. However, due to the relatively low rents, refugees are often forced to reside in damp and poorly heated old buildings.

### **Conclusion and Discussion:**

The initial theme of the study focuses on the inadequacy of housing policies for conditional refugees. Many conditional refugees in Turkey are forced to live with high rent prices, co-housing, inappropriate housing conditions and lack of support. Those living in satellite cities to which they are directed face different challenges, including access to economic, health, education, and social services. Children are particularly affected by these challenges. Another issue encountered by the participants is that their neighborhoods are undergoing urban regeneration. Participants are frequently compelled to reside in slums that have undergone or will undergo urban regeneration. In-depth interviews are conducted to examine the experiences of conditional refugees in finding housing and communicating with their neighbors. It is observed that they face various challenges in this process, which can be attributed to several factors. These difficulties stem from discrimination by landlords and real estate agents, cultural differences, language barriers, and prejudices. It is understood that conditional refugees generally live in areas where rents are low, disaster risk is high, and declared urban transformation areas, with demolition processes either starting or ongoing. A comprehensive examination of the subject matter is conducted, incorporating the most recent research findings.

## 1. GİRİŞ

Türkiye, insan hareketliliği açısından tarih boyunca hedef veya transit ülke olarak göç rotalarında önemli bir durak olmuştur. Son yıllarda artan siyasi istikrarsızlıklar, savaşlar ve insani krizler dolayısıyla Türkiye Suriye, Afganistan, Irak ve İran başta olmak üzere çevresindeki ülkelere yoğun şekilde göç almıştır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) verilerine göre dünyanın en fazla yabancı (uluslararası koruma ve geçici koruma mensubu)<sup>4</sup> bulunduran ülkesi olan Türkiye’de resmi kaynaklara göre yaklaşık dört milyon (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024; United Nations High Commissioner for Refugees, 2024), resmi olmayan kaynaklara göre ise çok daha fazla sayıda yabancı yaşamaktadır. Bununla birlikte yabancılar arasında en büyük grubu sayıları 3,2 milyon civarında olan geçici koruma mensubu (GKM)<sup>5</sup> Suriyeli kişiler oluşturmaktadır.

Savaş, silahlı çatışma vb. olumsuz durumlardan ötürü olağan yaşamlarını ve birikimlerini geride bırakıp başka bir ülkeye göç etmek oldukça zorlayıcıdır. Buna ek olarak şartlı mülteciler için yeni bir yerde yaşam kurmak, farklı kültüre mensup bireylerle bir arada bulunmak, iş bulmak, dil öğrenmek ve konut kiralamak oldukça zordur. Bundan ötürü Türkiye’de üçüncü ülkeye yerleştirilmeyi bekleyen ve bekleme süreleri oldukça uzayan şartlı mültecilerin temel ihtiyaçları çerçevesinde desteklenmeleri oldukça önemlidir.

Barınma, İnsan Hakları Evrensel Beyanname’sinde yer aldığı üzere temel bir insan hakkıdır (United Nations, 1948). Yeterli bir konuta sahip olmak, bireylerin hem kendileri hem de aileleri için asgari yaşam standardının sağlanabilmesi adına önemlidir. Geniş ailelere veya kalabalık bir aileye mensup olsalar da şartlı mülteciler küçük ve elverişsiz koşullara sahip evlerde yaşamak durumunda kalmaktadır. Hatta bazı durumlarda kirayı bölüşebilmek adına birkaç aile bir araya gelerek aynı konutu paylaşmaktadır (Deniz, 2009). Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) ve Avrupa Birliği üyesi ülkelerde, yerel toplum üyesi olmayan ortalama her altı kişiden biri aşırı kalabalık evlerde yaşamaktadır (OECD, 2023). Türkiye’de yapılmış çalışmalar şartlı mültecilerin daha kalabalık evlerde yaşadığını ortaya koymaktadır (Doğan, 2019; Buz, Canlı ve Aygüler, 2021). Aşırı kalabalık hanelerde yaşamak, bireylerin ruh sağlığına zarar verirken entegrasyonları için de önemli bir engel teşkil etmektedir (OECD, 2023).

Şartlı mülteciler yerleştirildikleri illerde konut kiralamadan önce sosyal ağlarını oluşturan tanıdıkları diğer kişilerle temas kurmaktadır. Çünkü destek alabilecekleri ve aynı zamanda yaşam giderlerinin düşük olduğu semtlerde yaşamayı istemektedirler. Ayrıca kiralandıkları konutların kira bedelinin düşük olmasına dikkat etmek durumundadırlar. Kiralarını ödeseler de ısınma, elektrik vb. giderleri karşılamakta güçlük çekmektedirler (Coşkun ve Yılmaz, 2018). Bunun sonucunda genellikle yerel toplum tarafından tercih edilmeyen, kamu hizmet ve kuruluşlarının yetersiz olduğu bölgelere yerleşmek zorunda kalmaktadırlar (Karakoç Dora ve Erdoğan, 2023). Hatta bazı durumlarda ilk geldikleri dönemde kendi akrabalarının/tanıdıklarının yanında kalmakta sonrasında genellikle bakımsız, rutubetli, yerel halk tarafından tercih edilmeyen konutları kiralamaktadırlar (Coşkun ve Yılmaz, 2018).

Ankara’da şartlı mülteciler ve geçici koruma mensuplarının sıklıkla oturduğu yerler olan Altındağ ilçesinin Ulubey ve Önder mahalleleri ile bu mahallelerin çevresi, genellikle, kentle bütünleşememiş, sosyoekonomik olanakları sınırlı, düşük gelire mensup ailelerin oturduğu yerlerdir. Ekonomik durumu iyileşen ailelerin kentin farklı

<sup>4</sup> Türkiye 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’ne coğrafi çekince şerhi koyarak imzalamış ve Avrupa dışından gelenleri, pratikte sığınmacı/mülteci olma kriterlerini karşılasalar dahi, hukuki açıdan sığınmacı/mülteci olarak kabul etmeyeceğini beyan etmiştir. Bundan ötürü Avrupa dışından gelen sığınmacıları 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda yer aldığı üzere “uluslararası koruma başvuranı” ve başvurusu olumlu değerlendirilen kişileri ise Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından üçüncü ülke yerleştirmeleri gerçekleşene kadar “şartlı mülteci” olarak kabul etmektedir. Nitekim 6458 sayılı kanunun 62. Maddesinde şartlı mülteci kavramı “Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönmeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir.” şeklinde tanımlanmaktadır. BMMYK tarafından mülakatları yapılan ve üçüncü ülkeye yerleştirilmeyi bekleyen Afganistan ve Irak menşeli katılımcılarla gerçekleştirilen bu çalışmada, kavram karışıklığı yaratmamak ve katılımcıların hukuki statülerini doğru ifade etmek adına “**şartlı mülteci**” kavramı tercih edilmiştir.

<sup>5</sup> Suriye’deki çatışmalardan ötürü Türkiye’ye gelenler için, savaşın kısa sürede biteceği ve ülkelerine geri dönecekleri düşünüldükçe, Geçici Koruma Yönetmeliği’nde yeni bir hukuki statü yaratılmış ve Türkiye’deki Suriyelilere “geçici koruma statüsü” verilmiştir. Fakat 13 yıl geçmesine rağmen Suriyelilerin ülkelerine dönmeleri için uygun koşullar oluşmamıştır. Bu durum Türkiye’ye sığınan kişilerin geçici koruma ve uluslararası koruma olmak üzere farklı statülere sahip olmalarına ve sığınma sisteminde Suriyeliler ve Suriyeli olmayanlar (özellikle Afganistan, Irak ve İran’dan gelenler) şeklinde ikili bir yapının oluşmasına sebep olmuştur.

bölgelerine gittiği, kalan eski konutlarda ise şartlı mültecilerin ve yoksulların yaşadığı bilinmektedir (Haliloğlu Kahraman, 2022). Bunun nedeni bu mahallelerdeki kiraların şehrin diğer bölgelerine göre daha uygun olmasıdır. Bu mahalleler aynı zamanda şartlı mültecilerin kayıt dışı şekilde istihdama girdikleri mobilya ve farklı sanayi sektörlerinin yer aldığı bölgeye yakındır. Yine de bu bölgedeki ev sahipleri evlerini, kira ödemeyeceklerine ilişkin önyargılar, kalabalık aile yapıları ve toplumdaki ayrımcı tutumlardan ötürü ev bulmakta zorlanan şartlı mültecilere ortalamanın çok üstünde fiyatlara kiralamaktadır (Altundegir ve Yılmaz, 2016).

Ulubeve ve Önder Mahallelerinde yaşayan şartlı mültecilerle yapılan çalışmalar genellikle zincirleme göç yoluyla buraya yerleştiklerini ve aralarında iyi bir iletişim ağı kurduklarını göstermektedir (Günaydın Temel ve Kahraman, 2019; Savran ve Sat, 2019). Diğer yandan yerel toplumla aralarında artan bir gerilimin olduğunu söylemek mümkündür. Bunun nedeni bölgede devam eden kentsel dönüşüm sürecinden ötürü konutların azalmış olması ve kiralık evler için yerel toplumdaki yoksullar ile aralarında bir rekabet yaşanmasıdır. Bu rekabetin sonucunda şartlı mülteciler yerel toplum üyeleri tarafından istenmeyen, görülmeyen ve temas kurmaktan kaçınılan kişiler olarak kategorize edilmiştir. Bundan ötürü barınma süreci onlar açısından daha da güvencesiz bir duruma dönüşmüş ve onları adacık (anklav) içinde yaşamak durumunda bırakmıştır (Savran ve Sat, 2019).

Şartlı mültecilerden barınma ihtiyaçlarını kendilerinin karşılamaları beklenmekte ve kamu tarafından onlara bu konuda doğrudan herhangi bir yardım sunulmamaktadır. Barınma konusunda genellikle sivil toplum kuruluşları (STK) tarafından sunulan sınırlı destekler de yeterli olmamaktadır (Akıllı ve Dirikoç, 2015). Nitekim Afgan şartlı mültecilerin deneyimlerini ele alan araştırmalarda barınma konusunun en ciddi sorunlardan olduğu görülmüştür (Doğan, 2019; Özgün, 2021).

Konut, şartlı mülteciler için, yeni bir ülkede güvenlik ve korunma hissini deneyebilecekleri ilk alandır. Ayrıca entegrasyonun kolaylaştırılmasında çok önemli bir rol oynamaktadır (Bhattacharyya vd., 2020). Gelişmiş refah mekanizmalarına sahip ülkelerde, mültecilere kamu tarafından barınma konusunda sosyal konut, kira desteği gibi yardımlarda bulunulsa da (Foley ve Beer, 2003; Murdie, 2008; Brown, Gill ve Halsall, 2024) Türkiye’de bu konuda kapsamlı bir kamu müdahalesi bulunmamaktadır. Bu durum şartlı mültecilerin psikososyal durumunu ve entegrasyon sürecini olumsuz etkilemektedir. Üstelik Türkiye’deki sığınma sisteminin Suriyeliler ve Suriyeli olmayanlar arasında kurumsal ayrımcılığa neden olduğu, şartlı mültecilere yönelik politika ve hizmetler incelendiğinde Suriyeli olmayanların daha fazla zorlukla karşılaştığı ifade edilmektedir (Coşkun ve Yılmaz, 2018). Ayrıca, şartlı mülteciler Suriyeliler kadar büyük bir topluluğa ve dolayısıyla sosyal ağlara sahip değildir. Bu durum yaşadıkları ayrımcılığı ve sorunları derinleştirebilmektedir.

Dünya genelinde göçmen sayısı artmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) verilerine göre dünyada, 1970 yılında yaklaşık 84 milyon, 2000 yılında 173 milyon ve 2020 yılında ise 281 milyon kadar göçmen bulunmaktadır. Bu veriler göçmen sayısının yaklaşık elli yılda üç katına çıktığını ortaya koymakta ve göç olgusunun küresel düzlemde ülkeleri giderek artan bir şekilde etkilediğini göstermektedir. Bununla birlikte İsveç ve Kanada gibi dünya geneline göre daha gelişmiş eğitim, sağlık ve refah sistemlerine sahip ülkeler göçmen ve sığınmacılar tarafından daha çok tercih edilmekte ve bu durumdan daha çok etkilenmektedir (Dere ve Demirci, 2021). Migrant Integration Policy Index (MIPEX) değerlendirmelerine göre göçmen ve mülteciler için en elverişli koşullu ve entegrasyon politikalarına sahip olan en iyi beş ülke arasında yer alan Kanada ve İsveç iki örnek ülke olarak alınmıştır (MIPEX, 2024).

Kanada devlet tarafından belirlenen kriterlere dayalı bir seçim süreciyle düzenli göçmen alımını teşvik eden bir geleneğe sahiptir (Vang vd., 2017). Mülteci alımlarında ise 1951 Cenevre Sözleşmesine tabii olarak gerekli şartları sağlayanları kabul ettikleri bilinmektedir. Kanada’ya, son 10 yılda, Butan, Irak, Suriye gibi ülkeler başta olmak üzere çeşitli ülkelerden 75.000’den fazla mülteci göç etmiştir (Government of Canada, 2024a). Mülteci ve İnsani Yerleştirme Programı (Refugee and Humanitarian Resettlement Program [RHRP]) aracılığıyla, mültecilere Kanada’ya ulaşım giderlerini karşılamalarını sağlayacak kredi sunulmaktadır. Ayrıca, ülkeye yerleştikten sonraki 12 ay süreyle ayni ve nakdi yardım sunulmaktadır. Dolayısıyla, bu imkânlar, mülteciler için Kanada’yı hedef ülke seçme yönünde cazip kılmaktadır (Government of Canada, 2024b).

Yeniden Yerleşim Yardım Programı (The Resettlement Assistance Program [RAP]) mültecilere, farklı örgütler aracılığıyla geçici barınmaları, kalıcı bir yerleşim yeri bulmaları, oryantasyon programlarının düzenlenmesi gibi birçok temel alanda yardım sunmaktadır (Rose, 2019). Bu program aracılığıyla, ülkeye yeni gelen mültecilere geçici barınma hizmetleri sağlamanın yanında, yeniden yerleşimlerini kolaylaştırmak amacıyla kira ve farklı ihtiyaçlarını giderebilmeleri için nakdi yardım sunulmakta ve bu yardım bir yıla kadar uzatabilmektedir. Bu

yardımlar, mültecinin güçlenme süreci tamamlanıp kendi kendine yetebileceği bir noktaya gelene kadar devam ettirilebilmektedir (Government of Canada, 2024b).

Kanada'da son zamanlarda konut krizinden bahsedilmekte ve ev bulmak git gide zorlaşmaktadır (Bachour, 2024). Ayrıca, konut kiralari hem yerel toplum üyeleri için hem de yeni gelen göçmenler için çok yüksektir. Bununla birlikte Kanada'ya yeni gelen kişiler yerel toplum üyelerine göre daha az para kazandıkları için konut kiralariının getirdiği yükten daha fazla etkilenmektedir (Haan, 2012). Mültecilerin ise diğer göçmenlere kıyasla daha da fazla olumsuz koşulla başa çıkmak zorunda kaldıkları ifade edilmektedir. Ülkedeki konut piyasasından ötürü, Federal hükümetin sağladığı mali yardımlar mülteciler için yetersiz kalabilmektedir (Oudshoorn vd., 2020). Nitekim Kanada'ya yerleştirilen mültecilerin karşılaştığı zorlukları ele alan bir çalışmada ülkedeki mültecilerin uygun fiyatlı konut bulmakta sıkıntı yaşadıkları sonucuna ulaşılmış ve hem mültecilerin hem de yerel toplumun faydalanabileceği uygun fiyatlı kiralık konutların sayısının artırılması önerilmiştir (Rose, 2019). Ayrıca Kanada'daki 17 mülteci aileyle gerçekleştirilen bir çalışma sonucunda 15 ailenin Kanada'da yaşamaya başladıkları dönemden 16 ay sonra güvensiz, emniyetsiz, istikrarsız barınma koşullarıyla karşı karşıya kaldıklarını ifade ettikleri görülmüştür (Oudshoorn vd., 2020). Konutların kiralanması ve satın alınması konusunda ayrımcılığa uğrayan göçmenler ve mülteciler, barınma krizini farklı deneyimlemekte, üstelik yeni geldikleri bir sistemi bilmedikleri için bilgi edinememektedir (Pottie-Sherman vd., 2024).

Kanada'daki mültecilerle gerçekleştirilen bir çalışmada, mültecilerin konut piyasasından olumsuz etkilendikleri; bununla birlikte kendilerine sunulan sosyal yardımların sınırlı olduğunu ifade ettikleri bulgulanmıştır (Lumley-Sapanski, 2021). Güvencesiz ve yetersiz konutlarda yaşayan mülteciler (Bachour, 2024), Kanada'da uygun fiyatlı ve yaşamaya elverişli konut bulmakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir (Rabiah-Mohammed vd., 2022). Toronto'da mültecilerin yeniden yerleştirilmesi konusunda faaliyet gösteren dokuz örgütle yapılan bir çalışmada, mültecilerin uygun fiyatlı konutlara erişemedikleri ve eşitsiz koşullarda yaşadıkları ortaya konmuştur. Küçük, pahalı ve kötü koşullardaki evlerde yaşayan mültecilere, barınma için sağlanan aylık ödeneklerin, var olan konut krizi nedeniyle yetersiz kaldığı; bundan dolayı standardın altındaki evlerde yaşamak zorunda kaldıkları ifade edilmiştir (Bachour, 2024). Fakat Kanada'da konut kiralariının yüksek ve konut bulunabilirliğinin zor olmasına rağmen sığınmacı ve mültecilerin hukuki statülerinden ötürü aldıkları sosyal yardımlar veya kira destekleri sayesinde göçmenlere nazaran daha az zorlandıkları da ortaya konulmuştur (Colic-Peisker, 2012). Bu çalışma sonuçları Kanada'daki mültecilere sunulan desteği gözler önüne sermektedir.

Kanada'da göçmenler ve mülteciler için konut bulunabilirliği ve satın alınabilirliği oldukça zordur. Bu durum özellikle küçük şehirlerde yaşayanlar için daha fazla olumsuzluk yaratmaktadır. Küçük şehirlerde gerçekleştirilen bir çalışmada göçmen ve mültecilerin yüksek kira ödemek zorunda kaldıkları ve küçük şehirlerdeki sınırlı istihdam olanaklarına bağlı yeterli gelir elde edememenin kira ödemeyi zorlaştırdığı ortaya konmuştur (Drolet ve Teixeira, 2020).

İkinci ülke olan İsveç göçmen ve sığınmacılar için önemli bir hedef ülkedir. 2000-2016 yılları arasında, işçilerin serbest dolaşımı politikasını benimseyen İsveç'e, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden işçiler göç etmeye başlamıştır. Ayrıca 2015'te, ülke mülteci kabulünü artırmış ve AB doğumlu olmayan mültecilerin sayısı yükselmiştir. 2015 yılında, daha önce görülmemiş bir şekilde 150 binden fazla mülteci ülkeye gelmiştir (Sweden, 2024). 2015 yılında, 9,9 milyonluk İsveç nüfusu, Avrupa nüfusunun %1,4'ünü oluştururken, Avrupa Birliğindeki mültecilerin %12,4'ünü ülkesinde barındırmaktaydı. Bu durum, İsveç'i kişi başına en fazla sığınmacıya sahip Avrupa Birliği ülkesi haline getirmiştir (Eurostat, 2016). Dolayısıyla, entegrasyon politikasının en önemli konularından biri haline gelen barınma (Emilsson ve Öberg, 2022) İsveç'te tartışılmalı bir konu olmuştur. Ülke, gelen mültecilerin barınma sorununu, mevcut imkanlarıyla çözmekte zorlanmıştır. Ülkedeki konut fiyatları artmış (Krzyzanowski, 2018) ve 2016 yılında belediyelerin belirli sayıda mülteciyi kabul etmesini ve mültecilere barınma yardımları sağlamasını zorunlu kılan bir Yerleşim Yasası'nın (Bosättningslagen) yürürlüğe girmesine sebep olmuştur (Emilsson ve Öberg, 2022). Uluslararası alanda hoşgörü ve eşitlik ilkelerine bağlılığıyla tanınan İsveç'in (Schierup ve Alund, 2011) göç kaynaklı ekonomik sorunlara rağmen nispeten göç yanlısı bir politika sürdürdüğü ifade edilse de 2015 sonrası mülteci sayısında bir düşüş olduğu görülmektedir. Bunun sebebi, İsveç'in göç politikalarındaki değişikliklerdir (İsveç Resmi Web Sitesi, 2024).

İsveç'te artan göçle birlikte konut talebi artmış bu durum kiralari ve ev fiyatlarının artmasına sebep olmuştur. Göçmen akımı yerel toplum üyelerinin buldukları yeri terk etmelerine, daha az göç alan yerlere taşınmalarına sebep olmuştur (Saiz ve Wachter, 2011). Bir çalışma, göç nedeniyle nüfusun %1'ine karşılık gelen artışın, konut fiyatlarını %0,7 ile %1,8 arasında artırdığını bulgulanmıştır (Müller, 2018). Mültecilerin konut ihtiyacının oluşması

ve yerel toplum üyelerinin var olan ihtiyaçlarının derinleşmesi, barınma krizini tetiklemiştir. Konut piyasası dinamiklerini olumsuz etkileyen bu soruna çözüm bulabilmek adına 2016'da Yerleşim Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Bu kanun, belediyelerin gelen mültecileri kabul etmesi ve barınma ihtiyaçlarını gidererek mültecilerin konut sorununu çözmesini şart koşmuştur.

Türkiye'yle İsveç'teki mültecilerin konut sorunlarını karşılaştıran bir çalışma, Türkiye'de uygun fiyatlı konutlara erişimin daha zor olduğunu, İsveç'e göç eden mültecilerin ise ev bulma sürecinde daha fazla ayrımcılığa maruz kaldığını bulgulamıştır (Akdemir Kurfalı, 2023). Konut ayrımcılığıyla ilgili sorunlar başka çalışmalarda da ifade edilmiştir (Leiler vd., 2019; Mangrio vd., 2020; Emilsson ve Öberg, 2022). İsveç'te, yeniden yerleştirme sürecindeki 24 mülteciyle yapılan niteliksel bir çalışmada, ailelerin aynı evde uzun süre oturamadıkları, sürekli ev değiştirmek zorunda kaldıkları ve bu durumun istihdamlarını ile çocukların eğitimini olumsuz etkilediği anlaşılmıştır (Mangrio vd., 2020). Barınma merkezlerinde, oturma iznini bekleyen mültecilerin depresyon, anksiyete gibi ruh sağlığı problemleri yaşadıkları görülmüştür. Sığınma başvuru sonucunu bekleyenlerin, başvurusu onaylanmış olanlara göre daha fazla problem yaşadıkları belirtilmiştir. Sığınma başvuru sonucunu bekleyenlerin başvuruları onaylanmış ve yeniden yerleştirilmeleri tamamlanmış olan mültecilere göre ruh sağlıklarının daha kötü olduğu, bunun da yeniden yerleşim sürecinin uzunluğundan kaynaklandığı belirtilmiştir (Leiler vd., 2019).

Bu araştırmanın amacı, yukarıda yer verilen ve şartlı mültecilerin barınma konusundaki dezavantajlarından hareketle, Ankara'daki şartlı mültecilerin buldukları şehirde, nerede ve hangi şartlar altında barındıklarının anlaşılması ve ev bulma süreçleri ile komşularla kurdukları ilişkileri onların gözünden değerlendirmektir. Diğer yandan şartlı mültecileri konu edinen çalışmaların geçici koruma mensuplarıyla yapılan çalışmalara göre daha az sayıda olduğu bilinmektedir. Bu nüfus grubunu içeren çalışmaların sayısının artmasının, psikososyal ihtiyaçlarının belirlenmesi ve mevcut politikaların geliştirilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

## 2. YÖNTEM

### 2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel çalışmada araştırmacı durumları kendi ilişkiler ağı içerisinde, olayların olup bittiği dünyadan soyutlamadan analiz etmeye çalışmaktadır (Neuman, 2014). Nitel yöntem kullanan araştırmacılar, katılımcıların motivasyonları, inançları ve karar verme süreçlerini daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır (Chammas, 2020). Nitel çalışmada katılımcılar özne konumuna geldiğinden konu hakkında derinlemesine bilgi edinilmekte ve araştırılan konu çok boyutlu bir şekilde ele alınabilmektedir (Mason, 2002).

Bu çalışmada, Ankara'daki şartlı mültecilerin barınma konusundaki deneyimlerini kendi dünyalarından anlamak ve barınma sürecinde karşılaştıkları zorlukları nasıl anlamlandırdıklarını ortaya koymak hedeflenmiştir. Buna ek olarak şartlı mültecilere hizmet sunan, onların yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde merkezleri bulunan sivil toplum kuruluşlarında çalışan profesyonellerin konu hakkındaki teori ve pratiği birleştiren görüşlerinden yararlanılmak istenmiştir. Bundan ötürü, araştırmacıların amacına en uygun yaklaşım olması nedeniyle fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. Niteliksel fenomenolojik yaklaşım, kişilerin bir olgu ya da kavramla ilgili duygularını, düşüncelerini ve deneyimlerini açığa çıkarmak için oldukça sık kullanılan bir yaklaşımdır (Tekindal ve Uğuz Arsu, 2020).

### 2.2. Katılımcılar

Bu çalışmada, Ankara'da yaşayan 15 şartlı mülteci ve Ankara'da faaliyet gösteren, şartlı mültecilere hizmet sunan beş farklı STK'da görev yapan 17 profesyonel meslek elemanı ile görüşülmüştür. Bu STK'lar, şartlı mültecilerin yoğun bir şekilde yaşadıkları muhitte merkezleri bulunmasına, bu alanda uzun yıllardır faaliyet gösteriyor olmalarına, şartlı mültecilerle doğrudan temasta olmalarına, çalışmada yer almayı kabul etmelerine ve hizmet sundukları şartlı mültecilere ulaşılması için yardımcı olma taahhütlerine göre seçilmiştir. Niteliksel şartlı mülteci statüsündeki katılımcılara profesyonel meslek elemanlarının görev yaptıkları STK'lar aracılığıyla ulaşılmıştır.

Örnekleme dahil olma ölçütü şartlı mülteciler için BMMYK tarafından sığınma başvurusu mülakatlarının gerçekleştirilmiş ve başvurularının kabul edilmiş olması, üçüncü ülkeye yerleştirilmeyi bekliyor olmaları ve en az üç yıldır Türkiye'de bulunmaları olarak belirlenmiştir. Profesyoneller için ise en az üç yıldır göç alanında aktif olarak çalışmaları ve görüşmelerin gerçekleştirildiği dönemde şartlı mültecilere doğrudan hizmet veren bir STK'da çalışıyor olmaları dahil olma ölçütü olarak belirlenmiştir. Menşei ülke, cinsiyet, yaş ve medeni durum gibi

sosyodemografik özelliklerin barınma deneyimini etkileyebileceği hesap edilerek öznel amaçlı olarak seçilmiştir. Amaçlı örneklem, keşfedici saha çalışmalarında sıkça kullanılan bir yöntem olup araştırmacıların, evrenin farklı karakteristiklerini temsil eden bir kesite odaklanarak çalışılan konuyu detaylı bir şekilde anlamasını sağlamaktadır (Kümbetoğlu, 2012; Neuman, 2014). Ayrıca, çalışılan nüfus grubu içinde kendini ifade edebilen ve veri oluşturma potansiyeli yüksek olan katılımcılara ulaşmayı mümkün kılmaktadır. Çalışmanın kapsayıcılığı ve katılımcıların çeşitliliğini arttırmak adına, katılımcıların cinsiyet, medeni durum, köken ülke ve yaş gibi farklı özelliklere sahip olmalarına özen gösterilmiştir. Katılımcılara ilişkin detaylı bilgilere Tablo 1’de yer verilmiştir.

**Tablo 1.** Katılımcılara İlişkin Bilgiler

<b>Şarh Mülteci Katılımcılara İlişkin Bilgiler</b>				
<b>Rumuz</b>	<b>Cinsiyet</b>	<b>Medeni Durum</b>	<b>Yaş</b>	<b>Köken Ülke</b>
ŞM1	Kadın	Bekar	27	Afganistan
ŞM2	Kadın	Boşanmış	30	Afganistan
ŞM3	Erkek	Evli	33	Afganistan
ŞM4	Erkek	Bekar	18	Afganistan
ŞM5	Kadın	Evli	55	Irak
ŞM6	Kadın	Bekar	21	Irak
ŞM7	Erkek	Evli	54	Irak
ŞM8	Erkek	Evli	44	Irak
ŞM9	Erkek	Evli	56	Irak
ŞM10	Kadın	Belirtmedi	39	Irak
ŞM11	Kadın	Eşi ölmüş	41	Irak
ŞM12	Erkek	Bekar	18	Afganistan
ŞM13	Kadın	Evli	37	Afganistan
ŞM14	Kadın	Evli	34	Irak
ŞM15	Erkek	Bekar	28	Irak
<b>Profesyonel Katılımcılara İlişkin Bilgiler</b>				
<b>Rumuz</b>	<b>Cinsiyet</b>	<b>Medeni Durum</b>	<b>Eğitim Durumu</b>	
P1	Kadın	Bekar	Lisans	
P2	Kadın	Bekar	Lisans	
P3	Kadın	Bekar	Yüksek lisans	
P4	Kadın	Evli	Yüksek lisans	
P5	Kadın	Bekar	Lisans	
P6	Kadın	Evli	Lisans	
P7	Kadın	Bekar	Yüksek lisans	
P8	Kadın	Evli	Yüksek lisans	
P9	Erkek	Bekar	Lisans	
P10	Kadın	Bekar	Lisans	
P11	Kadın	Bekar	Yüksek lisans	
P12	Erkek	Bekar	Yüksek lisans	
P13	Kadın	Evli	Lisans	
P14	Kadın	Bekar	Yüksek lisans	
P15	Erkek	Bekar	Yüksek lisans	
P16	Kadın	Evli	Lisans	
P17	Erkek	Evli	Yüksek lisans	

### 2.3. Veri Oluşturma Süreci ve Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada katılımcılarla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bu görüşmeler esnasında yarı yapılandırılmış görüşme yönergesi kullanılmıştır. Bunun nedeni derinlemesine görüşmelerde iyi hazırlanmış bir açık uçlu görüşme yönergesi kullanmanın görüşülen kişinin paylaştıklarını anlama ve odaklanmasına da katkı sunmasıdır (Doody ve Noonan, 2013). Yarı yapılandırılmış görüşme yönergesi araştırmacılar tarafından, ilgili literatür okunduktan sonra hazırlanmıştır. Yönerge taslağı hazırlandıktan sonra alanda çalışan profesyonellerin ve akademisyenlerin görüşleri alınarak yönergeye son hali verilmiştir. Yönergede, tavsiye edildiği üzere kapalı uçlu sorulardan kaçınılmış, katılımcıların deneyimlerini geniş bir şekilde aktarabilecekleri açık uçlu sorulara yer verilmiştir (Roberts, 2020).

Şartlı mültecilerle, STK'ların araştırmacılara tahsis ettiği odalarda tercüman eşliğinde görüşülmüştür. Tercümanlardan, katılımcıların ifadeleri değiştirmeden ve kendi yorumlarını katmadan çeviri yapmaları istenmiştir. Ayrıca, tercümanların yetkin olmalarına ve görüşme atmosferini bozmayacak şekilde konumlanmalarına dikkat edilmiştir. Profesyonellerle yapılan görüşmeler ise kendi ofislerinde gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında odaların sessiz olmasına ve görüşmenin bölünmemesine dikkat edilmiştir. Görüşmelerin uzunluğu 50 ile 90 dakika arasında değişmiştir. Görüşme esnasında katılımcıların rızasıyla ses kaydı alınmıştır.

Nitel araştırmada verilerin doyum noktasına ulaşıldığına karar verilmesi önemli bir süreçtir. Araştırmada yeni bir deneyimin keşfedilmediğinin fark edilmesi ve aynı yorumların tekrar duyulmaya başlanması verilerin doyum noktasına ulaştığının işaretleri olarak kabul edilmektedir (Akman Dömbekci ve Erişen, 2022). Bu çalışmada, 26. görüşmede doyuma ulaşılmış olmakla birlikte katılımcılarla önceden randevulaşmış olunması ve katılımcılara ulaşılabilişmesinden dolayı 32 görüşme gerçekleştirilmiştir.

### 2.4. Veri Analizi

Analiz sürecinin görüşmelerin yapılmasıyla birlikte araştırmacının zihninde başladığı (Patton, 2014) düşünüldüğünde nitel araştırmada veri oluşturma ve analiz süreçlerinin iç içe olduğu ifade edilmektedir. Bundan ötürü araştırmacıların zihninde, görüşmeler devam ederken kod ve kategoriler hakkında fikirler oluşmaya başlamıştır. Bu çalışma kapsamında yapılan görüşmeler, görüşme yapıldıktan hemen sonra deşifre edilmiştir. Verilerin analizini kolaylaştırmak için bilgisayar destekli nitel veri analizi programlarından biri olan MaxQda 18.1 kullanılmıştır. Bu araştırmanın verilerinin kodlanması ve analizi, bu çalışmanın yazarları arasında yer alan iki araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar, görüşmeleri bir araya gelip müzakere ederek kodlamışlardır. Veriler üzerinde ayrı ayrı çalışmamış ya da tek başına kodlama yapmamış olduklarından, kodlayıcılar arasında uzlaşma testi (Kappa testi) yapılmamıştır. Nitekim Kappa testi bir kod setine birden fazla araştırmacının bağımsız şekilde kodlama yapması durumunda gerçekleştirilen bir testtir (Kuckartz ve Rädiker, 2019).

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik konusu literatürde kendine sık yer bulmaktadır (Başkale, 2016). Nitel araştırmadaki geçerliği ve güvenilirliği sağlayabilmek için üçgenleme, akran incelemesi ve zengin betimleme gibi stratejiler mevcuttur (Creswell, 2016; Abdalla vd., 2018). Zengin betimleme yapmak amacıyla katılımcıların ifadelerine çokça yer verilmiştir. Akran incelemesi kapsamında, araştırmacı ekibin dışından biri veri toplama ve analiz sürecini değerlendirmiştir. Üçgenleme amacıyla bu araştırmada elde edilen bulgular ulusal ve uluslararası literatür incelenerek, benzer çalışma grubuyla gerçekleştirilen araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır (Creswell, 2016).

Bu çalışma kapsamında elde edilen veriler altı aşamalı tümevarımsal tematik analiz yöntemi kullanılarak ayrıntılı bir şekilde analiz edilmiştir. İlk aşamada, metinler yakından incelenmiş, iki defa okunmuş ve önemli çıkarımlar yapılmıştır. Ardından, ikinci aşamada öncül kodlamalar gerçekleştirilmiş, veriler benzerliklerine göre gruplandırılmış ve alt temalar ortaya çıkarılmıştır. Üçüncü aşamada, önceki aşamada ortaya çıkan alt temalar dikkate alınarak temalar oluşturulmuştur. Dördüncü aşamada, belirlenen temalar, alt temalar ve kodlar gözden geçirilmiş ve analizin tutarlılığı sağlanmıştır. Beşinci aşamada, temalar, alt temalar ve kodlar adlandırılmıştır. Böylece analizin daha anlaşılır hale gelmesi sağlanmıştır. Son olarak, altıncı aşamada elde edilen analiz sonuçları dikkate alınarak detaylı bir rapor oluşturulmuştur (Braun ve Clarke, 2006).

### 2.5. Etik Konular

Bu çalışma için Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır. Çalışmanın ana ve alt amaçları katılımcılara detaylı bir şekilde açıklanmış, katılımın tamamen gönüllülük esasına



dayandığı, katılma veya katılmama durumunda herhangi bir zarar görme riski olmadığı vurgulanmıştır. Katılımcılara istedikleri zaman araştırmadan ayrılacakları belirtilmiştir. Görüşme sırasında ses kaydının alınacağı söylenmiş ve bilgilendirilmiş onam formu imzalatılmıştır. Katılımcılara anlatılarının sadece bu çalışma için kullanılacağı ve görüşme kayıtları ile dökümlerinin başka kişilerle paylaşılmayacağı konusunda güvence verilmiştir. Katılımcıların kimliklerinin korunması için isimleri kullanılmamıştır. Şartlı mülteci statüsündeki katılımcılara ŞM harfi ve bir sayı (ŞM1, ŞM2 gibi); profesyonellere ise P harfi ve bir sayı (P1, P2 gibi) verilmiştir. Bu önlemler, katılımcıların gizlilik ve mahremiyet haklarının korunmasını sağlamak amacıyla alınmıştır (Merriam ve Tisdell, 2015).

### 3. BULGULAR

Bu araştırmada elde edilen veriler, tümevarımsal tematik analize tabi tutulmuş ve bunun sonucunda üç temaya ulaşılmıştır. Analiz sürecinde oluşturulan kod kitabı, Tablo 2’de sunulmuştur.

**Tablo 2.** Kod Kitabı

Tema	Alt tema
Daha dezavantajlı olan ŞM’lerin mevcut politika ve hizmetlerin yetersizliğinden ötürü karşılaştıkları zorluklar	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Refakatsiz çocuklar</li> <li>• Yaşlılar</li> <li>• LGBT bireyler</li> <li>• Şiddet mağduru kadınlar</li> <li>• Tek ebeveyn kadınlar</li> <li>• Çocuk gelinler</li> </ul>
ŞM’lerin ev bulma ve komşularla ilişki kurma sürecinde karşılaştıkları zorluklar	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ev sahipleri/emlakçılar şartlı mültecilere ev kiralamak istemiyor</li> <li>• Şartlı mülteciler, yerel toplum üyelerinin tercih etmediği evleri kiralayabiliyor</li> <li>• Ev sahipleri fahiş kira talep ediyor</li> <li>• Daha dezavantajlı konumdaki şartlı mülteciler daha çok zorlukla karşılaşıyor</li> <li>• Ev sahipleri yerel toplum mensubu kefil talep ediyor</li> <li>• Komşular ayrımcı tutum sergiliyor</li> </ul>
ŞM’lerin yaşadıkları konutların muhitleri ve özelliklerine ilişkin değerlendirmeler	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kentsel dönüşümün olduğu yerler</li> <li>• Yerel toplum üyelerinin yaşamak istemedikleri mahalleler</li> <li>• Yabancıların yoğun olduğu bölgeler</li> <li>• Küçük evler</li> <li>• Zemin ya da kot katı evler</li> <li>• İnsan sağlığına elverişli olmayan evler</li> <li>• Toplu taşıma olanaklarına uzak evler</li> </ul>

Bu temalar altında şartlı mültecilerin hangi bölgelerde ve ne tür konutlarda yaşadıkları, ev bulma ve komşularla ilişki kurma süreçleri ve de şartlı mülteciler arasında daha kırılğan konumda olanların karşılaştıkları zorluklar ortaya konulmuştur. Kod matrisleri, profesyoneller ve şartlı mülteci grupları için Şekil 1’de, her bir katılımcı özelinde ise Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 1. Katılımcı Grup Bazlı Kod Matrisi

Kod Sistemi	Şartlı mülteciler	Profesyoneller
BARINMA		
Daha dez. olan. ŞM'lerin mevcut pol ve hizm. yetersizliği...		
Refakatsiz çocuklar		
Yaşlılar		
LGBT bireyler		
Şiddet mağduru kadınlar		
Tek ebeveyn kadınlar		
Çocuk gelinler		
ŞM'lerin ev bulma ve komşularla ilişki kurma sürecinde karşı..		
Ev sahipleri/emlakçılar ŞM'lere ev kiralamak istemiyor		
ŞM'ler yerel toplum üyelerinin tercih etmediği evleri kiraly..		
Ev sahipleri fahiş kira talep ediyor		
Daha dezavantajlı ŞM'ler daha çok zorlukla karşılıyor		
Ev sahipleri yerel toplum mensubu kefil istiyor		
Komşular ayrımcı tutum sergiliyor		
ŞM'lerin yaşadıkları konutların özellikleri		
Kentsel dönüşümün olduğu yerler		
Yerel toplum üyelerinin yaşamak istemedikleri mahalleler		
Yabancıların yoğun olduğu bölgeler		
Küçük evler		
Zemin ya da kot katı evler		
İnsan sağlığına elverişli olmayan evler		
Toplu taşıma olanaklarına uzak evler		

Şekil 2. Katılımcı Bazlı Kod Matrisi

Kod Sistemi	ŞM1	ŞM2	ŞM3	ŞM4	ŞM5	ŞM6	ŞM7	ŞM8	ŞM9	ŞM10	ŞM11	ŞM12	ŞM13	ŞM14	ŞM15	P1	P2	P3	P4	P5	P6	P7	P8	P9	P10	P11	P12	P13	P14	P15	P16	P17							
BARINMA																																							
Daha dez. olan. ŞM'lerin mevcut pol ve hizm. yetersizliği...																																							
Refakatsiz çocuklar																																							
Yaşlılar																																							
LGBT bireyler																																							
Şiddet mağduru kadınlar																																							
Tek ebeveyn kadınlar																																							
Çocuk gelinler																																							
ŞM'lerin ev bulma ve komşularla ilişki kurma sürecinde karşı..																																							
Ev sahipleri/emlakçılar ŞM'lere ev kiralamak istemiyor																																							
ŞM'ler yerel toplum üyelerinin tercih etmediği evleri kiraly..																																							
Ev sahipleri fahiş kira talep ediyor																																							
Daha dezavantajlı ŞM'ler daha çok zorlukla karşılıyor																																							
Ev sahipleri yerel toplum mensubu kefil istiyor																																							
Komşular ayrımcı tutum sergiliyor																																							
ŞM'lerin yaşadıkları konutların özellikleri																																							
Kentsel dönüşümün olduğu yerler																																							
Yerel toplum üyelerinin yaşamak istemedikleri mahalleler																																							
Yabancıların yoğun olduğu bölgeler																																							
Küçük evler																																							
Zemin ya da kot katı evler																																							
İnsan sağlığına elverişli olmayan evler																																							
Toplu taşıma olanaklarına uzak evler																																							

### 3.1. Şartlı Mültecilerin Mevcut Politika ve Hizmetlerin Yetersizliğinden Ötürü Karşılaştıkları Sorunlar

Sığınma arayışına neden olan şartlar, göç süreci ve süreç sonucunda yeni bir yaşam kurmanın zorlukları ile bir arada düşünüldüğünde şartlı mültecilerin önemli dezavantajlara sahip oldukları ve bu dezavantajların giderilmesi

için bir takım özel gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir. Diğer yandan şartlı mülteciler arasında da refakatsiz çocuklar, yaşlılar, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurları, trans bireyler ve yalnız yaşayan ya da tek ebeveyn kadınlar gibi şartlı mültecilerin geneline göre daha dezavantajlı olanlar bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan profesyoneller ebeveynleri ya da vasileri olmadan Türkiye'ye gelmiş refakatsiz çocukların barınmaları için yeterli sayıda kurum olmadığını, mevcut kurumların da hizmet sunumunda eksiklikler olduğunu ve bu kurumların ülke genelinde homojen bir şekilde dağılmadığını belirtmişlerdir.

“Mültecilerin barınmasını çocuklar özelinde incelersek refakatsiz veya ebeveynlerinden ayrı düşmüş çocuklar için çok az hatta yetersiz sayıda çocuk destek merkezi var. Olanların da ülke genelinde dağılımı eşit değil. Merkezlerde tercüman da yok. Bu yüzden sosyal çalışmacılar bu kurumlarda kalan çocuklara efektif hizmet verememekte, örneğin koruyucu aile yerleştirmesi yapamamaktadır. Bu durumda refakatsiz çocukların ikincil zararlara uğrama ihtimalleri artıyor.” (P14, Kadın).

Ulusal mevzuata göre yalnızca Türk vatandaşlarının huzurevi ile yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerine kabul edilmelerinden ötürü yaşamlarına tek başına devam edemeyecek olan ya da aile desteği bulunmayan yaşlı şartlı mülteciler kamuya ait yatılı sosyal hizmet kuruluşlarına yerleştirememekte ve barınmaları sivil toplum kuruluşlarının inisiyatifine bırakılmaktadır.

“Yaşlıları huzurevine yerleştiremiyoruz çünkü huzurevine yerleştirmek için Türk vatandaşı olmak gerekiyor. Bir mülteciyi ne olursa olsun bir kuruma yerleştiremiyoruz. Hiç yakını olmasa bile, hasta da olsa yalnız kalmak durumunda kalıyor. Ancak biz kişisel ilişkilerimizle bir şekilde yolunu bularak yaşlı mülteciler için geçici çözümler buluyoruz.” (P9, Erkek).

Profesyoneller, LGBT şartlı mültecilerin barınma gereksinimlerinin karşılanması için kamuya ait barınma hizmeti veren yatılı sosyal hizmet kuruluşu olmadığını ve barınma gereksinimi olanların yalnızca sivil toplum kuruluşlarından hizmet alabildiklerini belirtmişlerdir.

“Trans danışanlarımızın barınması ile ilgili sıkıntı yaşıyoruz özellikle de trans kadınların. Yalnızca İstanbul'da bir sivil toplum kuruluşunun sığınma evi var. Orada barınabiliyorlar ama Ankara'da ya da başka bir ilde böyle bir yer yok.” (P13, Kadın).

Profesyoneller, kadınlara yönelik şiddet durumlarında, kadınların şiddet mağduru sayılarak sığınma/konuk evlerine yerleştirilmesi ve gerekli sosyal hizmetlere erişimlerinin sağlanması için şiddet olayının Türkiye sınırları içerisinde yaşanmış olması önkoşulunun bulunduğunu belirterek bu durumun şartlı mülteci kadınları dezavantajlı kıldığını vurgulamışlardır.

“Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurları ve insan ticareti mağdurları eğer Türkiye'de şiddete maruz kaldıysa sığınma evlerini kullanabiliyorlar. İnsan ticareti mağdurları için yalnızca Kırıkkale'de bir tane sığınak var. Orayı kullanabiliyoruz. Diğer durumlarda kadın köken ülkesinde bu olumsuz olaylara maruz kaldıysa yapabileceğimiz bir şey yok maalesef.” (P10, Kadın).

Profesyoneller, erken yaşta evlendirilen kız çocuklarına yönelik sosyal hizmetlerin yetersiz olduğunu ve bu katılımcıların devlet korunmasına alınmalarını sağlayacak yeterli sayıda yatılı sosyal hizmet kuruluşu olmadığını belirtmektedir.

“Erken yaşta evlendirilmiş ve gebe kız çocukları için yalnızca bir tane barınma merkezi var. Onun haricinde 18 yaş altı gebelik geçiren ya da evli olup şiddet gören çocukları yerleştirebileceğimiz Türkiye'de hiçbir kurum yok.” (P6, Kadın).

### 3.2. Ev Bulma ve Komşularla İlişki Kurma Süreci

Derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler şartlı mültecilerin ev bulma ve komşularıyla ilişki kurma süreçlerinde zorluklarla karşılaştıklarını, ev sahipleri ve emlakçılar tarafından ayrımcılığa maruz bırakıldıklarını göstermiştir. Ayrıca kültürel farklılıklar, dil bilmeme ve ön yargılardan ötürü komşularıyla ilişki kuramadıkları keşfedilmiştir.

Katılımcıların deneyimleri, ev sahibi ve emlakçıların, şartlı mültecilerin düzenli kira ödemeyecekleri, eve zarar verecekleri, evde sayıca fazla kişinin kalacağı ve suçlu oldukları şeklinde ön yargılarının olduğunu bundan ötürü de evlerini şartlı mültecilere kiralamak istemediklerini açığa çıkarmıştır.

“Biz ev aradığımızda, kimse bize ev vermedi. Emlakçılar ev göstermedi bile. Siz kira ödemezsiniz, kaçarsınız dediler. İkna edemedik ondan Aydınlikevler’de ev bulamadık. O mahallede kimse bize inanmadı. Sonra Mamak’a geldik. Burada yabancı çok olduğu için daha az zor oldu.” (ŞM15, Erkek).

“Evi çok zor bulduk. Bir ev bulunca yabancıyız diye vermiyorlardı, aylarca gezdik. Bu evi de hemen vermediler. Eski evimizin oraya gittiler oradakilere sordular. Nasıl biri bu insanlar? Evine kim geliyor, kim gidiyor? Hırsızlar mı, teröristler mi diye sordular. Komşular bize iyi deyince evi verdiler.” (ŞM13, Kadın).

Şartlı mültecilerin deneyimleri, ev sahipleri ve emlakçıların onlara genellikle yerel toplum mensupları tarafından tercih edilmeyen evleri kiralandıklarını açığa çıkarmaktadır.

“Ev ev dolanıyorduk ama bulamıyorduk. En son bir emlakçı şimdiki evi gösterdi. Çok eski böyle yıkık ve kötü olmasına rağmen bu evi tuttuk çünkü mecburduk. Çünkü yabancıyız diye kiralamıyorlardı. Anlayacağınız başka ev de bulamadık. Çocuklarla sokakta kalamazdık.” (ŞM2, Kadın).

Ev bulma ve komşularla ilişki kurma süreçlerinde şartlı mülteci nüfusun geneline göre LGBT veya kadın mültecilerin daha ciddi zorluklarla karşılaştıkları ve bundan ötürü ev bulma süreçlerinde çifte dezavantaja maruz kaldıkları keşfedilmiştir.

“Özellikle LGBT gruplar ya da sığınma evinden çıkan kadınların ev bulmaları çok zor. Onların gerçekten imkânı olmayabiliyor. Mesela trans bireyler, diğer mültecilerden de destek alamıyorlar. Eşinden ayrılmış kadınlar da öyle. Bunlar çok daha fazla zorlanıyor.” (P4, Kadın).

“Kadın ebeveynlerin barınma konusunda zorlandığını düşünüyorum. Yani alımlı bir kadınsa toplum tarafından çok ciddi ayrımcılığa maruz kalıyor. Kadınlar tarafından ayrı psikolojik şiddet görüyor. Erkekler tarafından ciddi tacizlere uğruyor ve sürekli ev değiştirmek zorunda kalıyorlar. Erkekler, çocukları da olduğu için onları kolay lokma görüyorlar.” (P8, Kadın).

Az sayıda emlakçı ve ev sahibinin evlerini şartlı mültecilere kiralamayı kabul etmeleri bu evlere yönelik talebin artmasına ve şartlı mülteciler arasında rekabetin oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum ev sahiplerinin fahiş kira istemelerine yol açmakta ve şartlı mültecilerin ekonomik açıdan zorda kalmalarına sebep olmaktadır.

“Evim maalesef yerden üç kat aşağıda. Biz hiç yukarıda yaşamadık hep aşağıda yaşadık. Çünkü benim bütçem yetmiyordu. Buraya 500 TL veriyorum ama eminim bir Türk orada yaşamak istese 200 liraya tutar. Yabancı olduğum, mecbur olduğum için benden böyle alıyor.” (ŞM14, Kadın).

Evlerini şartlı mültecilere kiralamayı kabul eden ev sahipleri, evlerine zarar verecekleri ya da kira ödemeyeceklerini düşündüklerinden kiracılarından yerel toplum mensubu kefil talep etmektedir. Bu durum da şartlı mültecilerin ev bulmalarını zorlaştırmaktadır.

“Emlakçı bana ev tutmam için kefil gerektiğini dedi. Ben bayağı problem yaşadım çünkü yabancı olduğum için kimseyi tanıımıyordum. Maalesef hiç kimse kefilin olmuyor çünkü beni tanımayanlar hak veriyorum, nasıl kefil olabilirler. Neyse sonra çok zor oldu, kaç gün gezdim ama kefilsiz ev veren birini buldum. O da altı aylık kirayı peşin istedi.” (ŞM4, Erkek)

Şartlı mülteciler, yaşadıkları muhitte oturan ya da doğrudan binalarındaki komşularından yönelen ayrımcı tutum ve nefret söylemleriyle karşılaşabilmektedir. Buna ek olarak komşuları da dahil olmak üzere yerel toplum mensupları kendileriyle iletişim kurmamayı da tercih edebilmektedir.

“Yerleştiğimizizin üçüncü günü apartmandan biri indi. Siz Iraklı mısınız diye sordu. Evet deyince, Iraklılar bizi buldu defolun gidin dedi. Sevmeme anlamında hareketler yaptı. Sessizdik ama bizi istemediler. Zamanla bir şey dememeye başladılar.” (ŞM9, Erkek).

Sınırlı sayıda katılımcının anlatıları komşularıyla birlikte yaşama süreleri arttıkça kendilerine yönelik düşünce ve davranışların olumlu anlamda değiştiğini ve komşularının onlara aynı ya da nakdi yardım sunduklarını açığa çıkarmıştır.

“Buraya geldim geleli üç sene oldu. Başta bizi istemediler. Hiç konuşmadılar. Selam bile vermediler ama sonra değiştiler. Allah razı olsun. İnşallah cennette olsunlar. Komşularımın yardımları olmasa yaşayamazdık. Şimdi gidip geliyorum her zaman. Kapıyı çalıp neyiniz var neyiniz yok diye soruyorlar. Eksik söylersem alıyorlar.” (ŞM5, Kadın).

### 3.3. Şartlı Mültecilerin Yaşadıkları Konutların Özellikleri

Profesyonellerin anlatılarından şartlı mültecilerin çarpık yapılaşma ya da afet riskinden dolayı kentsel dönüşüm alanı ilan edilen, yıkım çalışmalarının başladığı ve aynı zamanda yabancı nüfusun yoğun olduğu bölgelerde yaşadıkları açığa çıkmaktadır.

“Düşük kirali bölgelerde yaşıyorlar. Fakat buralar kentsel dönüşümün olduğu yerler. Bir evi tutuyorlar ama iki ay sonra yıkılacağı söyleniyor. Evler fiziki olarak korkunçlar, yıkılmaya hazır. Bir sosyal alan yok yaşadıkları yerde. Bölgeleri güvenli değil.” (P12, Erkek).

Profesyoneller şartlı mültecilerin ekonomik nedenlerden ötürü genellikle yerel toplum tarafından tercih edilmeyen, cazibesi olmayan, sosyal sorunların fazla ve suç oranlarının yüksek olduğu bölgelerde yaşadıklarını dile getirmiştir.

“Gözlemlediğim kadarıyla mültecilerin kaldığı yerler sosyal sorunların fazla olduğu yerler ve çatışmaların doğması da çok kolay oluyor. İnsanlar kendini güvende hissetmiyor. Sürekli bir bıçaklanma, gasp edilme durumu var. Danışanlarımızdan bazıları rahat etmiyor.” (P9, Erkek).

Şartlı mültecilerin genel olarak yerel toplum mensuplarının yaşadığı yerlere uzak ve yabancı nüfusun fazla olduğu getto diye anılan bölgeleri tercih ettikleri keşfedilmiştir. Bu bölgelerde konut kiralalarının düşük olması ile yerel toplum mensuplarının az oluşunun kendilerine cazip geldiği anlaşılmıştır.

“Bu mahallede çok İranlı var ve mahalleyi biliyorum. Onun için burada yaşadım. Bir de burada ev arkadaşı bulmak daha kolay. Herkes buraya geliyor.” (ŞM1, Kadın).

“Çoğunlukla yoğun oldukları mahalleler var. Çevrelerinin orada olması orayı tercih etme sebebi oluyor. Kendilerine ait bakkal, kasap manav gibi dükkânlar var. Ayrıca çevreden daha az baskıya maruz kalıyorlar.” (P1, Kadın).

Şartlı mültecilerin yaşadıkları konutların özelliklerine ilişkin anlatıları incelendiğinde genellikle küçük, zemin kat ya da kot farkı olan dairelerde; toplu taşıma araçlarına ve ulaşım olanaklarına uzak muhitlerde oldukları ve konutların rutubet vs. sebeplerden ötürü insan sağlığına elverişli olmadıkları anlaşılmıştır.

“Evim zemin katta. Hemen yolun yanında. Üstelik üç oda ve mutfak. Odalar çok küçük. Fakat maalesef ben mecburdum orayı tutmak için. Çünkü daha fazla kira veremezdim. Altı çocuğum, iki gelinim, iki torun birlikte kalıyoruz. 12 kişiyiz evde. Mecbur oturuyoruz. Oğlanlar ayrı ev tutacak kadar kazanmıyor, bizim de gelirimiz az.” (ŞM7, Erkek).

Şartlı mülteciler kiralalarının daha düşük olması ve yerel toplum mensupları tarafından da çok talep edilmemeleri gibi sebeplerden ötürü kot katı olan evlerde yaşamak zorunda kalmaktadırlar.

“Tuttuğum ev yerden iki kat aşağıda. Çok karanlık. Hiç güneş almıyor. Fazla havasız, rüzgâr da yok. İki oda ve bir salon. Yani uyumak için iki odamız var. Hasta olan kızlar için çok rahatsız edici çünkü ayrı odaları yok. Buna da şükür.” (ŞM11, Kadın).

Şartlı mültecilerin kiralaların görece düşük olmasından ötürü rutubetli ve iyi ısınmayan durumdaki eski yapılarda yaşamak zorunda kaldıkları anlaşılmıştır.

“Burası Türk vatandaşlarının tercih etmediği nemli, sobalı, yalıtımsız, iyi ısınmayan ve eski yani kötü diyebileceğimiz koşullardaki evlerin olduğu bir bölge. Bizim danışanlarımızın tamamı da burada yaşıyor. Bunun en büyük sebebi de kiralaların düşük olması.” (P3, Kadın).

Şartlı mültecilerin kısıtlı ekonomik imkânlarından ötürü toplu taşıma başta olmak üzere kamu hizmetlerinin oldukça sınırlı olduğu mahallelerde yaşadıkları anlaşılmıştır.

“Bizim evimiz tepede bir yerde olduğu için toplu taşımaya uzak kalıyor. Mesela otobüsten indiğimizde yokuşu çıkmak zorunda kalıyoruz. İndikten sonra 30- 35 dakika kadar yol yürüyoruz.” (ŞM10, Kadın).

#### 4. TARTIŞMA

Bu araştırma, şartlı mültecilerin ev bulma sürecinde yaşadıkları zorlukları ve komşuluk deneyimlerini irdelemekte ve bu süreçte çeşitli zorluklarla karşılaştıklarını ortaya koymaktadır. Bu zorluklar ev sahipleri ve emlakçılar tarafından ayrımcılığa uğramak, dil bilmeme ve önyargılar gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır.

Türkiye’deki yabancı sayısı ve yabancıların yaşamayı tercih ettikleri iller ve hatta illerdeki mahalleler göz önünde bulundurulduğunda kiralık konutlara olan talebin arttığı ve bu durumun ev sahiplerinin fahiş kira talep edebilmelerini mümkün kıldığı anlaşılmaktadır. İçduygu ve Şimşek (2016) de artan talebin kiralaların yükselmesine sebep olduğunu belirtmektedir. Bu noktada, şartlı mültecilerin fahiş kira ödemelerinin önüne geçebilecek önemlik ya da uzun süreli kamu yardımlarının olmayışının fahiş kiralaların ortaya çıkmasını kolaylaştırdığı göz önünde bulundurulmalıdır. Diğer yandan yerel yönetimler ve STK’ların çalışmalarının yeterli olmayışı kamu politikalarının eksik oluşuyla bir araya geldiğinde barınma sorunu daha karmaşık bir hale gelmektedir (Akar ve Erdoğan, 2019). Uygun fiyatlı konuta erişim, göçmenlerin ve mültecilerin başarılı bir şekilde yeniden yerleştirilmesi için büyük önem taşımaktadır (Carter vd., 2009).

Şartlı mülteciler, barınma konusunda, yüksek kiralar (Ünsal, 2019), ev sahiplerinin ayrımcı tutumları (Kalfa Topateş, Topateş ve Durmaz, 2018; Güler, 2020) ve keyfi olarak evden çıkarılma (Coşkun ve Yılmaz, 2018) gibi sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Türkiye’deki birçok şartlı mültecinin barınma konusunu kendi başına çözmek durumunda olması, yüksek kiralar da göz önünde bulundurulduğunda, konutu birden fazla ailenin paylaşmasına ve uygun olmayan barınma koşullarına sahip evlerde kalınmasına neden olmaktadır (Vaghefi, 2014). Bu durum, hem ortak yaşamla ilişkili zorluklara yol açmakta hem de bazı şartlı mültecilerin daha büyük sosyal ve ekonomik sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir. Barınma konusundaki desteklerin yetersizliği, çok sayıda şartlı mültecinin, yoksulluğa ya da standartları düşük olan geçici kamplarda konaklamaya mecbur kalabilmesine sebep olabilmektedir (European Council on Refugees and Exiles, 2022).

Yerel toplum üyelerinin evlerini kiraya vermek istememesi, barınacak yer arayan şartlı mültecilerin sık karşılaştığı bir sorundur. Bununla birlikte, yüksek kira bedelleriyle baş etmek amacıyla şartlı mülteciler, sık sık kalabalık bir şekilde yaşama veya aynı evi birden fazla aileyle paylaşmaya yönelik stratejiler geliştirmek zorunda kalmaktadır. Ancak bu durum, ev sahiplerinin evlerini kalabalık bir gruba kiralamak istememelerine ayrıca komşuların da şartlı mültecilerden rahatsızlık duymalarına sebep olmakta ve şartlı mültecilerin kiraladıkları konutlarda uzun süre kalamamalarına neden olmaktadır (Coşkun ve Yılmaz, 2018). Adıyaman’daki Iraklı Türkmenlerle yapılan bir araştırmada katılımcıların neredeyse tamamının (%96,7) Adıyaman’a geldiklerinde barınma konusunda önemli engellerle karşılaştığı ve %80’inin başlangıçta başka bir ailenin yanında yaşadığı bulgulanmıştır. Yüksek kiralar (%21,8), kötü koşullar (%17,8) ve evin küçük olması (%17,3) gibi faktörlerden kaynaklanan zorlukları belirten katılımcıların çoğunluğu akrabalarıyla evlerini paylaşmaktadır. Katılımcıların üçte biri ise ekonomik sorunlar deneyimlediği veya barınma yeri bulamadığı için hala akrabalarıyla birlikte yaşamaktadır. Aldıkları yardımları konut kirasını karşılamak için kullanan şartlı mülteciler de bulunmaktadır (Beyaz, 2019).

Iraklı Türkmenlerle yapılan bir çalışmada, yerel toplum üyeleriyle komşuluk ilişkilerinin sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bakkallar, pazarlar ve çarşılar Iraklılara önemli karşılaşmalar ve etkileşimler sunsa da daha derin sosyal bağlar kurmak güçtür. Türkmenler, çocuklarının oyun ve arkadaş çevrelerinden ayrı tutulduğu asgari komşuluk ilişkileri yaşamaktadır. Araştırmada, bu mesafenin kökeninde, komşuları tarafından "yabancı" olarak algılanmalarının yattığı ifade edilmektedir (Şehitoğlu ve Şahin, 2022).

Bu araştırmada şartlı mültecilerin yaşadıkları muhitin özellikleri, oturdukları evlerin fiziki koşulları ve mahallelerine ilişkin özelliklere yer verilmiştir. Buna göre, mültecilerin genel olarak şehrin cazibe merkezine kıyasla kiralaların düşük olduğu, afet riskinin yüksek olduğu ve kentsel dönüşüm alanı ilan edilen, yıkım sürecinin başladığı/ devam ettiği yerlerde yaşadıkları anlaşılmıştır. Türkiye’de, mültecilere yönelik konut ve barınma ihtiyacını karşılayacak yapısal düzenlemeler yeterli değildir. Haliloğlu Kahraman (2022), yabancı bireylerin yaşadıkları yerlerin yenilenme sürecinde yıkıma maruz kaldığını, yüksek kiralar ödediklerini ve güvensizlik hissi

yaşadıklarını belirtmiştir. Benzer süreci şartlı mülteciler de yaşamaktadır. Kentsel dönüşüm gerçekleştirilmesi planlanan bölgelerde, yıkılması planlanan evleri yabancılar kiralamakta (GAR, 2024) ve bu yerler “göçmen mahallerine” evrilmektedir (Karasu ve Aksungur, 2022). Kentsel dönüşüm sonucu gelen soylulaşma, göçmen mahallelerine dezavantaj getirmekte, kurdukları dayanışma ağlarına zarar vermekte ve yaşamı zorlaştırmaktadır (Erman, 2015).

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcıların, kentsel dönüşüm sürecine girmiş ya da girecek olan gecekondularda yaşamak zorunda kaldıkları anlaşılmıştır. Şartlı mülteciler, genellikle kentlerin çeperlerinde, kirası düşük olan konutlarda oturmak zorunda kaldıklarından, bu bölgeler kentsel dönüşüm sürecinden geçtiklerinde yeni bir yer aramak zorunda kalabilmekte ve öncesinde sürekli yıkım endişesi duymalarına neden olabilmektedir. Kentsel dönüşüm projelerinin sonucunda mekânsal dışlanma görülebildiğinden (Akalin, 2016) şartlı mültecilerin aynı zamanda mekânsal dışlanmaya maruz kalabilecekleri düşünülmektedir. Nitekim İsveç’te gerçekleştirilen bir çalışmada, artan göç sonrasında mültecilerin mekânsal ayrışma yaşadıkları ortaya konulmuştur (Malmberg vd., 2018).

Katılımcıların anlatıları genellikle kendileri gibi “yabancı” bireylerin yoğun olduğu mahallelerde yaşadıklarını açığa çıkarmıştır. Katılımcıların bu mahalleleri kiraların uygun olması ve belki de bu mahallelerde yaşayan ve kendileriyle benzer durumda olan tanıdıklarından alabilecekleri destekten ötürü tercih ettikleri düşünülmektedir. Bir çalışmada, Türkiye’deki İranlı şartlı mültecilerin İran’da da tanıdıkları kişilerin sağladığı ilişki ağlarını kullandıkları, ev bulma, istihdam gibi süreçlerde birbirlerine yardımcı oldukları tespit edilmiştir (Çetin, 2022). Başka bir çalışma şartlı mültecilerin, yeni bir yaşam kurarken ve yaşamın getirdiği sorunlarla başa çıkarken sosyal ağlarını kullandıklarını bulgulamıştır (Coşkun ve Yılmaz, 2018). Fakat İran menşeli şartlı mültecilerin bir diaspora veya kendi içlerinde güçlü ve köklü güven ağlarının olmadığı ve bu durumun yaşadıkları problemlerin derinleşmesine yol açtığı belirtilmektedir (Ekhitari ve Aysan, 2023). Sonuç olarak şartlı mülteciler arasındaki sosyal ağların faydası olsa da kamu tarafından kapsamlı bir barınma desteğinin sunulmasının gerekliliği açıktır.

Göç olgusu sadece göçmenleri değil, aynı zamanda yerel toplum üyelerini de etkilemektedir. Saiz ve Wachter (2011)’in araştırmasında yerel toplum üyelerinin göçün yoğun olduğu bölgelerden ayrılma eğiliminde olduğu ifade edilmiştir. Krzyzanowski (2018) de İsveç’te artan göçün, yerel toplumda etnik ve sosyoekonomik ayrışmaya yol açtığını ve bu durumun konut piyasası dinamiklerini olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur. İsveç’in büyük şehirlerinin dış mahallelerinde göçmen mahalleleri oluşmaya başlamış ve mekânsal ayrışmalar gözlemlenmiştir (Afogoshin vd., 2022). İsveç’e çok sayıda göçmenin gelmesi konut arzı dikkate alındığında konut bulmayı daha da zorlaştırmıştır (Tyrcha, 2019). Kanada’da da konut krizinden bahsedilmekte, ev bulma zorluğunun hem yerel toplum üyeleri hem de ülkeye göç eden mülteciler tarafından yaşandığı belirtilmektedir (Bachour, 2024; Pottie-Sherman vd., 2024).

Şartlı mülteciler, ev sahiplerinin olumsuz tutumu ve ödeyebilecekleri kira tutarından ötürü sınırlı sayıda konuta erişebilmekte ve bundan ötürü insan sağlığına elverişli olmayan konutlarda yaşamak durumunda kalmaktadırlar. Bir çalışmada mültecilerin kaldıkları yerlerin çok kötü koşullara sahip olduğu, barınmak için tuttıkları odada birkaç eşyadan başka bir şey bulunmadığı, sağlıksız, penceresiz, ışık almayan, rutubetli, 10 metrekare kadar odalarda kaldıkları görülmüş ve istihdama giremeyeşin, girilebilse de yeterli gelir elde edilemeyeşin bu duruma sebep olduğu vurgulanmıştır (Yılmaz, 2013). Kanada’da gerçekleştirilen bir çalışmada da Toronto’daki mültecilerin aşırı kalabalık evlerde, yetersiz ve sağlığa elverişsiz koşullarda yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca, mültecilerin kira konusunda ayrımcı bir tutuma maruz kaldıkları, istediklerinden daha düşük kaliteli evlerde yaşamak zorunda kaldıkları belirlenmiştir (Bachour, 2024). Bu durum temel bir insan hakkı ihlali olmasının yanında, mültecilerin kente yönelik algılarını ve belki de daha da önemlisi toplumsal entegrasyonlarını da olumsuz etkilemektedir. Nitekim Afgan şartlı mültecilerin sorunlarına odaklanan bir araştırma sadece %30’unun bulunduğu şehirde yaşamaktan memnun olduğunu göstermektedir (Özgün, 2017).

Trabzon’da yaşayan Afganlarla yapılan bir araştırma, Afganların yerel toplum üyelerine göre daha az gelir elde ettiğini ve elde ettikleri gelirin yaşamlarını insan onuruna yaraşır bir şekilde sürdürmeye yetecek düzeyde olmadığını ortaya çıkarmıştır. Bu durum, mültecileri rutubetli ve elverişli olmayan koşullara sahip eski yapılar ile bodrum katlarını kiralamak zorunda bırakmaktadır. Ayrıca, evde olması gereken asgari düzeydeki eşyaları alamamalarına ve bu eşyaları genellikle komşulardan temin etmek durumunda kalmalarına sebebiyet vermektedir (Erdoğan ve Gönülaçan, 2018). Evrensel olarak geçerli olmasa da yakın bir yerde ikamet etme tercihi mülteci ailelerde sık görülmektedir. Bu yakınlığı tercih edenler, yeniden yerleşim ve entegrasyon deneyimlerinden daha fazla memnun olduklarını ifade etmekte ve bunu yabancı bir ülkede artan güvenlik duygusuna bağlamaktadır

(Bhattacharyya vd., 2020). Bakioğlu ve arkadaşlarının (2018) çalışması, Ankara'daki mültecilerin mekânsal olarak kümelendiklerini ve kiraların nispeten düşük olduğu mahalleleri tercih ettiklerini ortaya koymuştur.

Barınma temel bir ihtiyaç ve insan hakkıdır. Sosyal uyumun gerçekleştirilmesinde önemli bir adım olan uyumu teşvik eden faaliyetlere katılmak, temel ihtiyaçların karşılanmasından sonra gelebilir. Temel insani ihtiyaçları karşılanmayan mültecilerin uyumu teşvik eden faaliyetlere katılma motivasyonları daha düşüktür (Mulvaney-Day vd., 2007; Aygüler vd., 2021). Bu çerçevede şartlı mültecilerin barınma hakkına yönelik çeşitli düzenlemelerin ortaya konması ve barınma desteği almaları önem taşımaktadır.

## 5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı, Ankara'daki şartlı mültecilerin nerede ve hangi şartlar altında barındıklarının anlaşılması ve konut bulma süreçleri ile komşularla kurdukları ilişkileri onların gözünden değerlendirmektir. Şartlı mültecilerin yaşadıkları sorunlar çok çeşitli olsa da temelde barınma sorununu çok derin deneyimledikleri, yerel halkla bu konuda çatışma yaşayabildikleri ve bu durumun yaşam kalitelerini olumsuz etkilediği aşikardır. Şartlı mülteciler evini kendilerine kiralamayı kabul eden ev sahibi bulma, asgari komşuluk ilişkileri kurma, kiralarını karşılayabilme, insan sağlığına elverişli bir konut bulma gibi konularda güçlükler yaşamaktadır. Türkiye'nin şartlı mültecilere kira yardımı, sosyal konut, geçici konut vb. doğrudan bir barınma yardımı sunmaması yaşamalarını güçlendirmektedir. Bunun sonucunda kiraları uygun olan, genellikle eski ve şehirlerdeki "cazibe" merkezlerine uzak olan mahalle/semtlerdeki konutlara yönelmekte ve bu konutlar için yoksul yerel toplum üyeleriyle karşı karşıya gelebilmektedir. Bu durum, şartlı mültecilerin sosyal ağlarını güçlendirmek ve aynı zamanda insan sağlığına uygun bir konutta yaşamalarını mümkün kılmak için konut politikaları geliştirmenin önemini ortaya koymaktadır.

Barınma hizmetlerinin, sosyal hizmetlerin ve sosyal politikaların eksikliği, şartlı mültecilerin daha kötü şartlarda yaşamasına sebep olmaktadır. Bu konuda yeterli çaba gösterilerek hizmetlerin oluşturulması için politika yapıcıların harekete geçmeleri gerekmektedir. Şartlı mültecilerin daha iyi koşullarda yaşayabilmeleri için güçlenmeleri, maruz kaldıkları zorlukların elimine edilmesi ve konut bulma sürecinde kendi seçimlerini yapabilmelerine olanak tanıyan sosyal hizmet müdahalelerinin geliştirilmesi önerilmektedir. İleride, bu konuda yapılacak çalışmalarda şartlı mültecilerin yaşam kalitelerini, yerel halkla ilişkilerini, var olan politikaları ve hizmetleri değerlendiren çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

## YAZARLARIN BEYANI

**Katkı Oranı Beyanı:** Çalışmaya birinci yazar %40 oranında, ikinci yazar %30 üçüncü yazar %30 oranında katkı sağlamıştır.

**Destek ve Teşekkür Beyanı:** Bu çalışma, Charter of Common Refugee Strategies Projesi (Proje No: 2018-1-TR01-KA204-059635) tarafından desteklenmektedir.

**Çatışma Beyanı:** Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

## KAYNAKÇA

Abdalla, M. M., Oliveira, L. G. L., Azevedo, C. E. F. ve Gonzalez, R. K. (2018). Quality in qualitative organizational research: Types of triangulation as a methodological alternative. *Administração: Ensino e Pesquisa*, 19(1), 66-98.

Agafoshin, M. M., Gorokhov, S. A. ve Dmitriev, R. V. (2022). Refugees from Syria and Iraq in Sweden: Resettlement during the migration crisis. *Baltic Region*, 14(4), 98-112.

Akalın, M. (2016). Kentsel dönüşümün karanlık yüzü: soylulaştırma, yerinden edilme ve mekânsal dışlanma. *Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(14), 287-320.

Akar, S. ve Erdoğan, M.M. (2019). Syrian refugees in Turkey and integration problem ahead. *International Migration and Integration* 20, 925-940 (2019).



- Akdemir Kurfalı, M. (2023). Housing experience of forced migrants: A comparison of Sweden and Turkey. [Doktora Tezi]. Bilkent Üniversitesi.
- Akıllı, H. ve Dirikoç, A. (2015). Uydu kent Nevşehir’de göç çocukları. *İDEALKENT*, 6(17), 252-269.
- Akman Dömbekci, H. ve Erişen, M. A. (2022). Nitel araştırmalarda görüşme tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 141-160.
- Altundöğür, N. ve Yılmaz, M. E. (2016). İç savaştan bölgesel istikrarsızlığa: Suriye krizinin Türkiye’ye faturası. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), 289-301.
- Aygüler, E., Buz, S. ve Güzel, B. (2020). Sosyal uyumun başarılmasının önündeki engeller: Niteliksel bir çalışma. *Journal of Economy, Culture and Society*, 62, 1-19.
- Bachour, M. K. (2024). Can Canada become home without a house? The intersectional challenges to housing and settlement among refugees. *Housing Studies*, 39(10), 2504-2526.
- Bakioğlu, A., Artar, F. ve İzmir, H. (2018). Ankara’daki Suriyelilerin mültecilik deneyimleri. *Sosyoloji Derneği Yayını*, 11(25), 1-54
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Beyaz, N. (2019). *Türkiye’ye sığınan Irak Türkmenlerinin sosyal hayata uyumlarının incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Bhattacharyya, P., Ogoe, S., Riziki, A. ve Wilkinson, L. (2020). In search of a “home”: Comparing the housing challenges experienced by recently arrived Yazidi and Syrian refugees in Canada. *Applied Psycholinguistics*, 41(6), 1415-1436.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR]. (2024). *Türkiye’deki mülteciler ve sığınmacılar*. <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar> adresinden 1 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.
- Braun, V. ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Brown, P., Gill, S. ve Halsall, J. P. (2024). The impact of housing on refugees: an evidence synthesis. *Housing Studies*, 39(1), 227-271.
- Buz, S., Canlı, M. ve Aygüler, E. (2021). *Trabzon’da yaşayan Afgan sığınmacıların profili ve gereksinimleri*. (1. Baskı). Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları.
- Carter, T. S., Polevychok, C. ve Osborne, J. (2009). The role of housing and neighbourhood in the re-settlement process: a case study of refugee households in Winnipeg. *The Canadian Geographer/Le Géographe Canadien*, 53(3), 305-322.
- Colic-Peisker, V. (2012). Immigration and housing policy. S. J. Smith (Ed.), *International encyclopedia of housing and home* içinde (s. 1-7). Elsevier.
- Çetin, M. (2022). İranlı mültecilerin toplumsal uyum süreci ve sosyal sermayenin etkisi: Denizli kenti örneği. *İran Çalışmaları Dergisi*, 6(2), 251-287. <https://doi.org/10.33201/iranian.1205485>
- Chammas, G. (2020). The insider-researcher status: A challenge for social work practice research. *The Qualitative Report*, 25(2), 537-552.

- Coşkun, E. ve Yılmaz, Ç. (2018), Sığınmacıların toplumsal uyum sorunları ve sosyal hizmetlere erişimi: Düzce uydu kent örneği. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (75), 269-305.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (3. Baskı). M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.) Siyasal Kitabevi, (Orijinal eserin basım tarihi 2013).
- Deniz, O. (2009). Mülteci hareketleri açısından Van kentinin durumu ve kentteki mültecilerin demografik profili. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 187-204.
- Dere, İ. ve Demirci, E. (2021). Göçmenlerin ülkeye ve eğitime entegrasyonu: Almanya ve Kanada'nın politikalarının karşılaştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 1055-1080.
- Doğan, Y. (2019). Trabzon'da yaşayan Afganistan uyruklu sığınmacıların göç deneyimleri ve sorunları. *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 5(7), 11-29.
- Doody, O. ve Noonan, M. (2013). Preparing and conducting interviews to collect data. *Nurse researcher*, 20(5), 28-32.
- Drolet, J. L. ve Teixeira, C. (2022). Fostering immigrant settlement and housing in small cities: Voices of settlement practitioners and service providers in British Columbia, Canada. *The Social Science Journal*, 59(3), 485-499.
- Emilsson, H. ve Öberg, K. (2022). Housing for refugees in Sweden: Top-down governance and its local reactions. *Journal of International Migration and Integration*, 23(2), 613-631.
- Erman, T. (2015). Neoliberal kent projeleri ve konut politikalarının göçmen mahalle ve yaşamlarına etkisi: Göç çalışmalarına yeni bir araştırma gündemi denemesi. *İDEALKENT*, 6(15), 198-213.
- Erdoğan, M. ve Gönülaçan, A. (2018). Kadın ve göç ekseninde Trabzon'daki Suriyeli – Afgan kadınların sosyo – demografik analizi. *Turkish Studies*, 13 (18), 547–567.
- European Council on Refugees and Exiles [ECRE]. (2022). *Ülke raporu: Türkiye*. [https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2023/02/AIDA-TR\\_2021update\\_Turkish.pdf](https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2023/02/AIDA-TR_2021update_Turkish.pdf) adresinden 7 Şubat 2024 tarihinde alınmıştır.
- Eurostat. (2016). *Asylum in the EU Member States*. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6> adresinden 1 Aralık 2024 tarihinde alınmıştır.
- Foley, P. ve Beer, A. (2003). Housing need and provision for recently arrived refugees in Australia.
- GAR. (2024). *İstanbul ilçelerinde kent ve göç ilişkileri*. GAR Rapor No. 10. GAR Yayınları.
- Göç İdaresi Başkanlığı [GİB]. (2024). *İstatistikler*. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden 1 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.
- Government of Canada. (2024a). *Canada: A history of refuge – a timeline*. <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/services/refugees/about-refugee-system/how-system-works/timeline.html> adresinden 30 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Government of Canada. (2024b). *Resettlement assistance program (RAP) service provider handbook*. <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/corporate/publications-manuals/resettlement-assistance-program-handbook.html#s1-1> adresinden 30 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Güler, H. (2020). Afganlı göçmenlerin göç süreçleri ve işçilik deneyimleri: Uşak ili örneği. *Çalışma ve Toplum*, 3(66), 1461-1482.

- Günaydın Temel, D. ve Kahraman, Z. E. (2019). Göçmen mahallelerinde konut dış mekânında uyarılma: “Küçük Halep”, Önder Mahallesi, Ankara örneği. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 415-431.
- Gushulak, B. D., Pottie, K., Roberts, J. H., Torres, S. ve DesMeules, M. (2011). Migration and health in Canada: health in the global village. *Cmaj*, 183(12), E952-E958.
- Haan, M. (2012). *The housing experiences of new Canadians: Insights from the longitudinal survey of immigrants to Canada (LSIC)*. Citizenship and Immigration Canada.
- Haliloğlu Kahraman, Z. E. (2022). Subjective evaluations of Syrian refugees on residential satisfaction: an exploratory study in an ethnic enclave in Turkey. *Journal of Housing and the Built Environment*, 37(2), 747-775.
- İçduygu, A. ve Şimşek, D. (2016). Syrian refugees in Turkey: towards integration policies. *Turkish Policy Quarterly*, 15(3), 59-69.
- İsveç Resmi Web Sitesi. (2024). *Sweden and migration*. <https://sweden.se/culture/history/sweden-and-migration> adresinden 2 Aralık 2024 tarihinde alınmıştır.
- Kalfa-Topateş, A., Topateş, H. ve Durmaz, N. (2018). Özgürlük arayışında “mecbur insan” olmak: Denizli işgücü piyasasında İranlı mülteciler. *Çalışma ve Toplum*, 4(59), 2015-2046.
- Karakoç Dora, Z. ve Erdoğan, Z. (2023). Türkiye’deki Suriyelilerin yerleşim planlamasına ilişkin dağıtma kriterleri: Mekânsal yoğunlaşma, yoksulluk ve güvenlik. *Amme İdaresi Dergisi*, 56(4), 29-54.
- Karasu, M. A. ve Aksungur, A. B. (2022). Göçmenlerin konut sorunu: Suriyeli göçmenler özelinde bir değerlendirme. *İDEALKENT*, 13(37), 2027-2050.
- Krzyżanowski, M. (2018). “We are a small country that has done enormously lot”: The ‘refugee crisis’ and the hybrid discourse of politicizing immigration in Sweden. *Journal of Immigrant and Refugee Studies*, 16(1-2), 97-117.
- Kuckartz, U., Rädiker, S. (2019). Analyzing intercoder agreement. U. Kuckartz ve S. Rädiker (Ed.), *Analyzing Qualitative Data with MAXQDA* içinde (s. 267-282). Springer.
- Kümbetoğlu, B. (2012). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma* (3 Baskı). Bağlam.
- Leghtas, I. ve Sullivan, D. (2016). *Tanrı’dan başka kimsemiz yok”: Türkiye’deki Suriyeli olmayan mülteciler için kalıcı çözümlerin bulunmayışı*. Refugees International. <https://www.refworld.org/reference/countryrep/ri/2016/en/115463>
- Leiler, A., Bjärtå, A., Ekdahl, J. ve Wasteson, E. (2019). Mental health and quality of life among asylum seekers and refugees living in refugee housing facilities in Sweden. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 54, 543-551.
- Lumley-Sapanski, A. (2021). The survival job trap: explaining refugee employment outcomes in Chicago and the contributing factors. *Journal of Refugee Studies*, 34(2), 2093-2123.
- Malmberg, B., Andersson, E. K., Nielsen, M. M. ve Haandrikman, K. (2018). Residential segregation of European and non-European migrants in Sweden: 1990–2012. *European Journal of Population*, 34, 169-193.
- Mangrio, E., Carlson, E. ve Zdravkovic, S. (2020). Newly arrived refugee parents in Sweden and their experience of the resettlement process: A qualitative study. *Scandinavian Journal of Public Health*, 48(7), 699-706.
- Mason, J. (2002). *Qualitative Research* (2. baskı). Sage Publications: London.

- Merriam, S. B. ve Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. John Wiley and Sons.
- MIPEX. (2024). *Play with data*. <https://www.mipex.eu/play/> adresinden 25 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Mulvaney-Day, N. E., Alegria, M. ve Sribney, W. (2007). Social cohesion, social support, and health among Latinos in the United States. *Social Science and Medicine*, 64(2), 477–495.
- Murdie, R. A. (2008). Pathways to housing: The experiences of sponsored refugees and refugee claimants in accessing permanent housing in Toronto. *Journal of International Migration and Integration/Revue de l'integration et de la migration internationale*, 9, 81-101.
- Müller, L. S. (2018). *Immigration and house prices in Sweden*. [Yüksek Lisans Tezi]. Lund University School of Economics and Management.
- Neuman, W. L. (2014). *Social research methods: qualitative and quantitative approaches* (7. Baskı). Pearson.
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2023). *Indicators of immigrant integration 2023: Settling in*. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/1d5020a6-en/1/3/4/index.html?itemId=/content/publication/1d5020a6-en&csp=2703c44f30968dd4fe3d0c66dd705aaf&itemIGO=oecd&itemContentType=book#section-d1e7510-4ca592e79f> adresinden 15 Mart 2024 tarihinde alınmıştır.
- Oudshoorn, A., Benbow, S. ve Meyer, M. (2020). Resettlement of Syrian refugees in Canada. *Journal of International Migration and Integration*, 21(3), 893-908.
- Özgün, C. (2021). Afgan göçmen profili üzerine bir araştırma: Trabzon örneği. *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 7(12), 1-17.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research and evaluation methods: Integrating theory and practice*: (3. Baskı). Sage publications.
- Pottie-Sherman, Y., Christensen, J., Foroutan, M. ve Zhou, S. (2024). Navigating the housing crisis: A comparison of international students and other newcomers in a mid-sized Canadian city. *The Canadian Geographer/Le Géographe canadien*, 68(1), 44-56.
- Rabiah-Mohammed, F., Hamilton, L. K., Oudshoorn, A., Bakhsh, M., Tarraf, R., Arnout, E. ve Theriault, L. (2022). Syrian refugees' experiences of the pandemic in Canada: Barriers to integration and just solutions. *Studies in Social Justice*, 16(1), 9-32.
- Roberts, R. E. (2020). Qualitative interview questions: Guidance for novice researchers. *Qualitative Report*, 25(9).
- Rose, D. (2019). *Creating a home in Canada: Refugee housing challenges and potential policy solutions*. Migration Policy Institute. [https://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/TCM-Canada-Housing-Refugees\\_FINAL.pdf](https://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/TCM-Canada-Housing-Refugees_FINAL.pdf)
- Saiz, A. ve Wachter, S. (2011). Immigration and the neighborhood. *American Economic Journal: Economic Policy*, 3(2), 169-188.
- Savran, S. ve Sat, N. A. (2019). Ankara'da Suriyeli göçmenlerin yer seçimi tercihlerinin incelenmesi ve bir etnik kentsel adacık örneği olarak Önder, Ulubey, Alemdağ mahalleleri. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 283-302. <https://doi.org/10.5505/jas.2019.33154>
- Schierup, C. U. ve Ålund, A. (2011). The end of Swedish exceptionalism? Citizenship, neoliberalism and the politics of exclusion. *Race & Class*, 53(1), 45-64.

- Şehitoğlu, B. O. ve Şahin, M. (2022). Türkiye'ye göç eden Telafer Türkmenlerinin gündelik hayat pratikleri ve mekân algısı: Ankara örneği. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 22(1), 85-118.
- Silvius, R. (2016). Neo-liberalization, devolution, and refugee well-being: A case study in Winnipeg, Manitoba. *Canadian Ethnic Studies*, 48(3), 27-44.
- Tekindal, M. ve Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-172.
- Tretter, E. ve Heyman, R. (2022). YIMBYISM and the housing crisis in Canada and the United States: A critical reflection. *International Journal of Urban and Regional Research*, 46(2), 287-295.
- Tyrcha, A. (2019). Why does the queue keep growing? The relationship between migration and rental housing queues in Sweden. *Economics Bulletin*, 39(2), 1251-1258.
- Uluslararası Göç Örgütü. (2022) *Dünya göçmen nüfus verileri 2020*. <https://turkiye.iom.int/tr/veri-ve-kaynaklar> adresinden 24 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- United Nations [UN]. (1948). *Universal declaration of human rights*. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> adresinden 17 Ocak 2024 tarihinde alınmıştır.
- United Nations High Commissioner for Refugees [UNHCR]. (2021). IBV - initial assessment of the current situation of Afghan refugees in Turkey. <https://data.unhcr.org/en/documents/details/95442> adresinden 17 Ocak 2024 tarihinde alınmıştır.
- Ünsal, A. (2019). Uluslararası göç kavramı ve uluslararası göçün ülke ekonomileri üzerinde muhtemel etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, (18), 53-65.
- Vaghefi, S. (2014). Devlet ve diaspora çıkmazında feminizm: Türkiye'deki İranlı sığınmacı kadınların toplumsal dışlanma ve gündelik direniş deneyimleri. *Fe Dergi*, 6(2), 50-61.
- Yılmaz, H. (2013). *Türkiye'de Suriyeli mülteciler: İstanbul örneği tespitler, ihtiyaçlar ve öneriler*. <http://www.madde14.org/images/7/74/MazlumDerSuriyelim%C3%BClteciler2013.pdf> adresinden 17 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.